

טרם, אערוך השוות בין הטיעונים המרכזיים של במאמרו של ברטל לבין טיעוניה במאמרה של וולקוב לעניין השפעות המודרניזציה על הזהות היהודית, אפרט בהרחבה, תוך התייחסות ניכרת לאותן סוגיות שעלו בשני המאמרים הללו, לרבות היקש למאמרים נוספים שנקראו בנושא, וגרמו לי להביע את עמדתי בפרשנויות השונות. עיקרה של המודרניזציה, והשפעתה על היהודים כאדם, התבטאה בעיקר בכך שהיהודים קיבלו אותן זכויות וחובות אזרחיות שניתנו בחוק לכל אזרחי המדינה המודרנית, קרי תהליך שיווין הזכויות אשר החל אי שם בשלהי המאה ה-18 בעקבות המהפכה הצרפתית והתפתח בצורה לא סדירה אל תוך המאה ה-20. בעצם מאמצע ה-18 "נהנו" היהודים שחיו במערב אירופה ובמרכז אמריקה מסוג של מתן שוויון זכויות אזרחיות, חברתיות ומדיניות, קרי היהודים לא נהנו מיתרונות ומזכויות אלה קודם לכן.

ראוי לציין, כי כאשר אנו מדברים על שיווין זכויות, הכוונה הינה **לאמנציפציה**. המונח, הוא בעל שימוש כפול, כאשר מחד, מציינים את עצם שחרורם של יחידים או קבוצות אתניות משעבוד, מהגבלות משפטיות ומתלות חברתיות ומדיניות, ומאידך את ההכרזה המדינית והמשפטית על ביטול המצב הקודם של שעבוד, הגבלה ותלות. אם ננסה להשתמש במונח זה, בעל משמעותו הכפולה, הרי שנוכל טעון, כי האמנציפציה התממשה כפי שנכתב פה, לראשונה בצרפת, בזיקה ישירה למהפכה הצרפתית. בצרפת, זה בא לידי ביטוי, במסגרת ביטול חברת הקורפורציות. האמנציפציה של היהודים באזורים אלו הייתה חלק מהגל הליברלי והדמוקרטי שהשפיע על העידן המודרני. לעומת זאת, במזרח אירופה הושגה האמנציפציה רק בעקבות המהפכה הרוסית של 1917. קרי, במזרח אירופה הושג שיווין ליהודים, רק כ-500 שנה לאחר מכן, כאשר מזרח אירופה הכילה את ריכוז האוכלוסין היהודי הגדול ביותר בעולם - **כ-5 מיליון בתחילת המאה ה-20**.

אל לנו לשכוח, את המזרח התיכון, אשר באותה תקופה ברובו היה מוסלמי, ואת צפון אפריקה שבו היה אחוז קטן בלבד של אוכלוסייה יהודית בעולם. באזורים אלו התפתחו זכויות אזרחיות מודרניות רק במרוצת המאה ה-20, מלבד במדינה אחת, אשר בה הקהילה, ראויה להערצה והיא- אלג'יריה בה השיגו יהודים זכויות אזרחיות כבר בשנת 1870.

לאחר סקירה קצרה זו, יש לציין, כי מציאות לחוד ושאיפה לחוד, קרי במציאות, אומנם, קיים פער בין השוויון התיאורטי ליישומו. במשך שנות ה-20 חוו היהודים בכל ארצות העולם, מגוון רחב של אפליות מגדריות, בצורות ובדרגות שונות. קיימת מחשבה, כי ארה"ב הייתה המדינה היחידה שבה אפליות כלפי היהודים, לא היו קיימות, אך למרות שארה"ב נחשבה למדינה בעלת היחס הטוב ביותר, בכל זאת היו אפליות בדרגות שונות, אולי לא כאלה כמו במזרח אירופה או אפילו במערבה, אך תמיד הייתה קיימת אפליה על רקע לאומני אתני.

במיוחד, אל לנו לשכוח, את האנטישמיות אשר הייתה בשואה, וגרמה באופן הרסני לפגיעה בזכויות היהודים באירופה. בסיכומו של פרק "מבוא" זה, ניתן לומר כי עידן שיווין הזכויות לכלל האוכלוסייה, באשר היא כזו, קרי כאלה המעוגנות בחוק, חלו על היהודים בשלמות רק לאחר זוועות מלחמת העולם השנייה. בסיכומו של דבר, ניתן לומר שעידן האמנציפציה, במובן של מתן זכויות אזרח שוות המעוגנות בחוק, חל על היהודים בשלמות רק לאחר מלחמת העולם השנייה.

אך, טרם אדבר על השינוי והשפעות המודרניזציה, חשוב לציין מה ארע טרם עידן זה. טרם המודרניזציה, קהילות יהודיות ברחבי אירופה, נחשבו כזרות לחברה המעמדית (היררכית). הקהילות תמיד היו נתונות במעמד מוגבל. דהיינו, עצם מיקומם של הקהילות בכל מקום הייתה מותנת ברחמים ולא בזכות. ניקח לדוגמא את הגליית היהודים מספרד בשנת 1492. אך, עם כל הרע שבדבר, אל לנו לשכוח, כי הקהילות נהנו משמעותית ממידה של אוטונומיה בתחומי החיים הדתיים ובניהול החינוך של ילדי הקהילה. טרם המודרניזציה, הקהילות יכלו לנהל את חייהן על פי ההלכה אותה הן רצו.